

בתי המשפט

<u>פ 385/98</u>		<u>בית המשפט המחוזי בירושלים</u>	
16/02/2003		כבוד השופט יהונתן עדיאל	בפני:

בעניין:

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד אשר גושן

מרשות ההגבלים העסקיים

המאשימה

- נ ג ד -

1. חברת טגר בע"מ

2. אהוד בן מנחם ארזי

ע"י ב"כ עו"ד רמי קרגולה

3. חברת אס.אר.אס הנדסה וסוכנויות בע"מ

4. אלי בן יהודה שיפמן

שניהם ע"י ב"כ עו"ד נאוה יורוקסל ועו"ד יעל גרוסמן

5. חברת קמטק מערכות בע"מ

6. דוד בן אברהם מנשה

שניהם ע"י ב"כ עו"ד אייל שומרוני-כהן

הנאשמים

החלטה

1. ב"כ הנאשמים מבקשים להורות למשרד הביטחון, לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב-1982, להמציא לבית המשפט מסמכים הנמצאים ברשות המשרד אשר נוגעים להיקפי המכירות שבוצעו על-ידי יחידת המכירות ויחידת סיב"ט שבמשרד הביטחון לכ-60 קניינים (שפרטיהם נמסרו למר משיח כדורי במהלך עדותו) בשנים '89 עד '95.

2. אין מחלוקת בין הצדדים על הרלבנטיות של מסמכים אלה להגנתם של הנאשמים. גדר המחלוקת נפלה בשניים אלה: האם ניתן להציג את המסמכים שיומצאו על-ידי משרד הביטחון על-פי ההזמנה גם בפני ב"כ המאשימה, או שיש לאפשר את העיון באותם מסמכים לב"כ הנאשמים בלבד. השאלה השניה נוגעת לעיתוי הזימון. האם יש לזמן את העד לשם המצאת המסמכים בשלב הנוכחי של הדיון, היינו, במהלך פרשת ראיות המאשימה, או שראוי לדחותו לשלב ראיות ההגנה.

3. אשר לשאלה הראשונה, טוענים ב"כ הנאשמים, שזכותם לחיסיון קו ההגנה צריך שתשולל מהמאשימה את הזכות לעיין במסמכים שיוצגו בפני בית המשפט מכוח ההזמנה, באופן שמסמכים אלה יעמדו לעיונם של הנאשמים בלבד. לטענת ב"כ הנאשמים, המאשימה גם אינה נזקקת למסמכים אלה לשם הוכחת האישומים. עובדה היא שעד היום המאשימה לא פעלה באמצעות הכלים העומדים לרשותה לקבלתם ממשרד הביטחון. המניע היחיד של המאשימה בשלו היא מבקשת לעיין במסמכים, טוענים ב"כ הנאשמים, הוא לדעת מראש את קו ההגנה של הנאשמים.

הנאשמים סומכים טענתם על שני פסקי דין של בית המשפט העליון. פסק הדין האחד ניתן בבש"פ 9322/99 **עבד מאסרווה נ' מ.י.** (פ"ד נד(1) 376), שם נפסק שהדרך להשגת חומר שאינו מצוי ברשות המשטרה או בשליטתה כיוון שאינו חלק מחומר החקירה יכול שתהא באמצעות הזמנת עד לפי סעיף 108 לחסד"פ כדי שיביא את החומר המצוי בידו. בפסק הדין בבג"צ 6876/01 **רם ברלאי נ' שופטת בית משפט השלום בת"א זיווה הדסי הרמן** (דינים עליון, כרך ס, 632) נדחתה עתירה לאפשר דיון בבקשה של סניגור לשלוח הזמנת עד לפי סעיף 108 לחסד"פ במעמד צד אחד כדי שלא לפגוע בחיסיון קו ההגנה של הנאשם, לאור הכלל שבית המשפט אינו מתערב בהחלטות ביניים במשפט פלילי. בד בבד נקבע מפי כב' השופט מצא כי:

"חסיון קו ההגנה של נאשם מהווה, אמנם, זכות דיונית חשובה. אלא שזכות זאת יש לאזן למול אינטרסים אחרים הכרוכים בהליך הפלילי, ובהם אינטרס הציבור (המיוצג על-ידי התביעה) וזכויות העדים. לפיכך, בהעדר נסיבות יוצאות דופן, ימאן בית המשפט הגבוה לצדק לסטות מהלכת אי ההתערבות לגבי החלטות ביניים המסכנות את חיסיון קו ההגנה. חזקה על בית המשפט, המופקד על הדיון באישום, כי הוא מודע לחשיבותו של חיסיון זה, ומביאו בחשבון בגדר שיקוליו גם לעניין ההכרעה בבקשות ביניים. נימוקי העתירה לא שכנעוני כי עניינו של העותר מצדיק חריגה מן הכלל".

4. עו"ד שומרוני, ב"כ הנאשמים 5-6, טוען, על יסוד הדברים שנאמרו בנושא זה על-ידי כב' השופטת ביניש בהחלטה בעניין **מסראווה** הנזכרת לעיל, שמטרתו של ההליך לפי סעיף 108

דומה לזו של הליך גילוי חומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ והוא נועד להקנות לנאשמים כלי דיוני לשם איסוף החומר הדרוש להגנה. לגישתם של ב"כ הנאשמים, "למנגנון התביעה ולרשויות האכיפה יש כלים, יש גופים שיכולים להמציא באמצעותם על מסמך וכל חפץ שדרוש להם. ... יש להם סמכויות תפיסה. סעיף 108 ו- 109 הוא הכלי של ההגנה, כך אומרת הפסיקה" (פ. 10.2.2003, עמ' 75). לפיכך, טוענים ב"כ הנאשמים, שיש להעביר את המסמכים נושא הבקשה להם, ולהם בלבד, והם יחליטו, לפי שיקול דעתם מה לעשות בחומר זה. כדבריו של עו"ד שומרוני, "אני רוצה את החומר הזה, אני אחליט מה לעשות איתו. אני יכול לעשות ממנו עיפונים ואני יכול להציג אותו לאחד מעדי התביעה שאולי יתבקשו לחזור או לאחד מעדי ההגנה" (פ. 10.2.2003, עמ' 76).

לפי גישה זו של הסניגורים, סעיף 108 לא נועד לשם הצגת ראיות בלבד, אלא נועד לשמש ככלי לאיסוף חומר הדרוש לשם הכנת ההגנה של הנאשם והעמדתו לרשות הסנגוריה, שבדיה ההחלטה מה לעשות בו. הסנגוריה תוכל להציג את המסמכים כראיה, או לעשות בו שימוש, ולא דווקא לשם הצגתו כראיה.

5. סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי קובע:

"בית המשפט רשאי, לבקשת בעל דין או מיוזמת בית המשפט, לצוות על עד שהוזמן או על כל אדם אחר להמציא לבית המשפט במועד שיקבע בהזמנה או בצו, אותם מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בהזמנה או בצו".

המצאת מסמכים מכוחו של סעיף זה אינה בגדר הצגה של המסמכים כראיה. הצגת המסמכים כראיה מותנית בהבאתם הפיזית לבית המשפט, והיא תעשה לאחר שאלה יומצאו לבית המשפט. פעמים, העד שבידו נמצאים המסמכים הוא גם העד אשר באמצעותו ניתן להציג את המסמכים כראיה. פעמים, אותו עד אשר יכול להעיד על המסמכים ולהציגם כראיה אינו יכול להמציאם לבית המשפט, למשל, משום שהמסמכים נמצאים ברשותו של אדם אחר. במקרה האחרון יצווה בית המשפט על אותו אדם שברשותו נמצאים המסמכים להמציאם לבית המשפט. אולם, הצגתם של המסמכים כראיה תעשה על-ידי אותו עד אשר יכול לאמת את המסמכים ולהציגם, מבחינת דיני הראיות, כראיה. בכל מקרה, מטרת ההמצאה של המסמכים היא הצגתם כראיה בפני בית המשפט.

6. מכאן, שאין לקבל את גישתו של עו"ד שומרוני, לפיה המצאת מסמכים לבית המשפט לפי סעיף 108 לחסד"פ יכול שתעשה לכל צורך שהוא הקשור להכנת ההגנה של הנאשם, ולא דווקא לשם הצגתם כראיה. לדעתי, זימון עד לשם המצאת מסמכים על פי סעיף 108 לא נועד לאפשר לסנגוריה להכין את הגנתה בהיבט הרחב, והיא נועדה אך ורק כדי לאפשר הצגתם של המסמכים כראיה. כך, למשל, אם ברור לסנגוריה מראש שאין בדעתה להציג מסמכים אלה כראיה ומטרת זימונם של המסמכים הנה רק לשם קבלת מידע, כי אז אין מקום, לדעתי, לעשות שימוש בסעיף זה. במובן זה, אני סבור, שמטרתו של סעיף 108 אינה זהה למטרה שבסודו של סעיף 74 לחוק, שעניינה בגילוי חומר חקירה. בעניין **מסארווה** הנזכר לעיל אמנם ציין בית המשפט כי "הדרך להשגת חומר שאינו נמצא ברשות המשטרה או בשליטתה כיוון שאינו חלק מחומר החקירה הוא בהליך נפרד", גם באמצעות השימוש בסעיף 108. אולם, אין מדובר בהשגת חומר "סתם", אלא בהשגת חומר לשם הצגתו כראיה. כך עולה מהמשך אותה פסקה: "כשהחומר המבוקש נועד לקעקע את גרסת עדי התביעה או לפגוע במהימנותה, הדרך פתוחה בפני הסנגוריה **להביא ראיות מטעמה וביוזמתה**. בין היתר, ניתן לעשות שימוש בהוראת סעיף 108 לחוק, ולבקש מבית המשפט כי יצווה על הזמנת עד כדי שיביא את התיק או החומר המצוי בידיו" [הדגשה לא במקור]. משמע, עניינו של סעיף 108 בהבאת ראיות מטעמה של הסנגוריה, ולא באיסוף חומר לשם הכנת ההגנה.

כך עולה גם מהחלטתו של כב' השופט ד"ר מודריק בתיק פלילי (ת"א) 46/97 שאושרה (לגבי העניין שלהלן) על-ידי בית המשפט העליון בבש"פ 7008/97 מ.י. נ' **אביהו הורוביץ** (פ"ד נא 5224). באותו מקרה ביקשה הסנגוריה להמציא לה מסמך סיכום חקירה שנערך על-ידי אחד החוקרים. הסנגוריה ביססה את הבקשה על סעיף 74 לחוק ולחילופין על סעיף 108 לחוק. בית המשפט קבע כי אין מדובר בחומר חקירה שחשיפתו מתחייבת על פי סעיף 74 חוק וגם לא בחומר שניתן לדרוש את המצאתו לבית המשפט מכוח סעיף 108. לעניין האחרון ציין בית המשפט:

"... התכלית הניצבת מאחורי סעיף 108 לחסד"פ איננה כוללת את הבקשה דנן. הוראת דין זו כלי שנועד לאפשר ולהבטיח הצגת מסמכים וחפצים לבית המשפט המצויים בחזקתו של אדם שאינו שש להציגם או להוציאם מחזקתו. הוראת הדין משמשת כאמצעי להבטחת החובה העקרונית המוטלת על כל אדם הכשר לעדות, החובה להתייצב בבית משפט וליתן עדות. במסגרת מתן העדות אפשר שאותו אדם צריך להציג מסמכים או חפצים, והוראת הדין היא האמצעי המבטיח את מילוי החובה בשלמותה ... כל עוד אין המדובר בחומר ראיה לא ניתן לדעתי להשתמש בהוראת הדין הזו כדי להביאו לבית המשפט".

מכאן לא עולה, שהסנגוריה חייבת להגיש כל מסמך שהומצא לבית המשפט על פי סעיף זה. זאת, בדיוק כפי שהיא אינה חייבת להעלות על דוכן העדים כל עד שזומן על ידה למתן עדות אם מתברר לה, קודם למסירת העדות, שהעד אינו יכול לתרום להגנה.

7. על רקע זה יש לבחון את הטענה בדבר חיסיון קו ההגנה שמעלים הסגורים בהקשר שלפנינו. אכן, כפי שטוענים ב"כ הנאשמים, הסנגוריה זכאית לחיסיון קו ההגנה שלה. חיסיון זה חל לגבי ההליך הפנימי של הכנת הגנת הנאשם. בשלב זה של הכנת הגנתו של הנאשם במשפט, הסנגוריה אינה חייבת להציג בפני המאשימה את קו הגנתה, כמו גם את העדויות והמסמכים שבדעתה להציג במשפט. זאת, בניגוד למאשימה, שעליה מטיל הדין לשחק ב"קלפים פתוחים". על רקע זה, אילו קיבלתי את הטענה, שההליך לפי סעיף 108 נועד להכנת הגנתו של הנאשם במשפט, במובן שעליו דיבר עו"ד שומרוני, היינו לשם איסוף החומר הדרוש לסנגוריה להכנת הגנתה, היה מקובל עלי שהחומר שיומצא בדרך זו צריך שיהא חסוי מעיני המאשימה. אולם, לאור המסקנה דלעיל, כי עניינו של סעיף 108 לחסד"פ בהצגת ראיות במשפט, אני סבור שבשלב זה, כאשר מהלכי הסנגוריה חורגים משלב ההכנה הפנימית של קו ההגנה ומגיעים לכדי מימוש בדרך של זימון עדים באמצעות בית המשפט, הסנגוריה אינה זכאית עוד, ככלל, לחיסיון.

8. בשלב הצגת הראיות, מוגשות הראיות במעמד שני הצדדים, שהרי בית המשפט אינו מקבל ראיות על פי צד אחד (למעט, למשל, הצגת מוקדמת של ראיה במסגרת דיון על הסרת חיסיון). ברור, שגם הנימוק הנוגע לחיסיון קו ההגנה של הנאשם אין בו כדי לאפשר הצגת ראיות על פי צד אחד.

במה נבדל המקרה שלפנינו, שעניינו בזימון עד לשם המצאת מסמכים לפי סעיף 108 לחסד"פ, מהגשת מסמכים רגילה באמצעות עד? ההבדל היחיד מתבטא בכך שהעד שברשותו נמצאת הראיה, אינו העד אשר יכול להציג בבית המשפט, מה שמחייב לבצע את הצגת הראיה בשני שלבים ובאמצעות שני עדים. העד האחד ממציא את המסמכים לבית המשפט, ובשלב השני, העד האחר מציגם כראיה. לא יכול להיות חולק על כך שאת השלב השני, של הצגת המסמך כראיה, יש לבצע במעמד שני הצדדים. האם דינו של השלב הראשון של ההליך, שעניינו בהבאה הפיזית של המסמך לבית המשפט, שונה?

לדעתי התשובה לכך שלילית. המצאת המסמכים לבית המשפט אמנם אינה בגדר הגשה כראיה, אולם מדובר בהליך המהווה חלק מההליך של הצגת הראיות בפני בית המשפט, המסמכים שממציאים העדים בשלב זה נכנסים, עוד בטרם הצגתם כראיה, לתיק בית המשפט, וכל זה אינו צריך להיעשות במעמד צד אחד, בין בית המשפט לסנגוריה. אם לא תאמר כן, תוכל הסנגוריה לבקש חיסיון לא רק על זימון עדים לצורך הצגת מסמכים, אלא גם על זימון כל עד

אחר, ולדרוש שאותו חלק מתיק בית המשפט בו מתויקות הזמנות העדים של הסנגוריה יהא חסוי. חיסיון כזה אינו מקובל ואינו נוהג בפועל.

עוד יש לציין בהקשר זה, שגם בשלב המצאת המסמכים לבית המשפט ועוד בטרם הצגתם כראיה עשויות להתעורר שאלות שונות, שגם למאשימה יש בהן עניין, שאינני רואה כיצד ניתן לפותרן במעמד הסנגוריה בלבד. טול מקרה, שבו העד מסרב להמציא מסמך, או שהסנגוריה טוענת שהעד מסתיר מסמכים ואינו ממציא את כל המסמכים שברשותו, דבר המחייב את העדתו חרף העובדה שכל שהתבקש העד היה להמציא מסמכים. כך אירע גם במקרה זה כאשר הסנגוריה זימנה עד ממשד הביטחון (מר חיים ברזילי) כדי להמציא מסמכים קודם לחקירה הנגדית של עדי המאשימה. האם ניתן לבצע את הליך זה במעמד צד אחד? דוגמא אחרת היא כאשר המצאת המסמכים מחייבת פעולות איתור סבוכות וממושכות, כפי שאירע (לפחות לפי טענת משרד הביטחון) במקרה הנוכחי, דבר שאף הביא לדחייה ארוכה בניהול המשפט. במקרה כזה עשוי שתעלה, עוד בשלב של המצאת המסמכים, שאלת הרלבנטיות של המסמכים והתועלת הכרוכה בהמצאתם אל מול העיכוב בשמיעת המשפט אשר עשוי להיגרם עקב הזימון. שאלות נוספות שעשויות לעלות בקשר למסמכים אלה במקרה שלפנינו, נוגעות לדיותם של המסמכים והצורך בעריכת עיבודים נוספים של הנתונים או בירורים נוספים כדי לחלץ מתוך הנתונים שיומצאו את מכירות הציד התעופתי. גם סוגיות אלה ראוי שיתבררו במעמד שני הצדדים.

9. גם אם אין לשלול לחלוטין את האפשרות שבמקרים מיוחדים יטיל בית המשפט חיסיון על מסמכים שממציאים עדי הסנגוריה לבית המשפט קודם להצגתם של מסמכים אלה כראיה, אינני סבור שהמקרה הנוכחי מצדיק הטלת חיסיון כזה. הטעם לכך, הוא שקו ההגנה של הסנגוריה במקרה שלפנינו ברור לחלוטין – חישוב נתח השוק של הנאשמים - במגמה להחיל עליהם את פטור הסוג להסכמים שפגיעתם בתחרות קלת ערך, או את הדוקטרינה של "זוטי דברים", או כדי להוכיח שאין במעשים המיוחסים להם משום פגיעה בתחרות ובציבור. מכאן, שאין בגילוי המסמכים בהם מדובר כדי לחשוף את קו ההגנה של הסנגוריה, אלא להציג פרטים הנוגעים לקו הגנה זה. אינני סבור שהצגת פרטים מעין אלה תביא לפגיעה בהגנתם של הנאשמים. גם המורכבות של החומר המבוקש והבעיות הנוספות העוללות להתעורר לגביו מצדיקים במקרה זה שלא לחסותו מעין המאשימה.

10. עו"ד גושן טוען, שאם למאשימה לא יתאפשר לעיין במסמכים, כי אז הוא מתנגד גם לכך שהנאשמים יעינו במסמכים אלה. אשר לשלב שלאחר המצאת המסמכים לבית המשפט, עולה מהאמור לעיל, שלמאשימה הזכות לעיין במסמכים אלה. ככל שהתנגדותו של ב"כ המאשימה

מתייחסת גם לשלב הקודם להמצאתם של המסמכים לבית המשפט, המאשימה אינה יכולה לעיין במסמכים שאותם התבקשו העדים להמציא, שכן מדובר בעדי ההגנה. זאת, גם אם המצאת המסמכים נעשית במהלך פרשת הראיות של המאשימה, כדי לאפשר את חקירתם של עדי המאשימה על-ידי הסניגורים. גם אם המסמכים יומצאו על-ידי עד תביעה אשר נדרש להמציאם במהלך חקירתו הנגדית, ב"כ המאשימה אינו זכאי לעיין במסמכים אלה קודם הצגתם כראיה. זאת על יסוד הכלל שצד אינו רשאי לבוא בדברים עם עדיו במהלך החקירה הנגדית. מנגד, גם העדים אינם חייבים, ככלל, לאפשר לב"כ הסנגוריה לעיין במסמכים המבוקשים קודם להמצאתם לבית המשפט. אע"פ, שבעבר בוצע הליך זה בהסכמת שני הצדדים, כאשר אנשי משרד הביטחון נפגשו עם ב"כ הנאשמים והמציאו להם ולמאשימה חומר שהתבקש על-ידי הנאשמים. לא ברור לי מדוע הצדדים אינם מוכנים להגיע גם כיום לאותה הבנה, דבר שייעל את ההליך, שסבל גם כך מדחיות ממושכות בשל נושא זה של גילוי ועיון במסמכים.

11. המחלוקת השנייה הנוגעת להזמנה זו, עניינה בעיתוי המצאת המסמכים לבית המשפט. ב"כ הנאשמים מבקשים להורות על המצאת המסמכים כבר עתה, כדי לאפשר להם לחקור עליהם את עד התביעה משיח כדורי ואולי לבקש את העדות החוזרת גם של עדי תביעה אחרים.

12. המאשימה אינה מבקשת לחסום בפני הסנגוריה קו הגנה זה, בכלל זה, המצאת החומר המבוקש, אלא שהיא טוענת שהשלב הראוי לעשות זאת הוא במהלך פרשת ההגנה, שכן מדובר, למעשה, בהוכחת טענת הגנה של הנאשמים. שיקול נוסף שהעלה עו"ד גושן בהקשר זה, הוא שקיים חשש שהמצאת הנתונים אותם מבקשים הסניגורים תביא לעיכוב משמעותי נוסף בניהול המשפט. יש להניח, הוא טוען, שהחומר שיומצא ע"י משרד הביטחון לא יספק את הסניגורים והוא יחייב בירורים נוספים במגמה לבודד את הציוד התעופתי מתוך כלל הציוד. עו"ד גושן גם מזכיר, שאין מדובר בנושא חדש וכי האפשרות של שליפת נתונים מהמחשב לגבי היקף הרכישות של קניינים באמצעות שאילתא 85 עלתה עוד בעדותו של מר כדורי לפני למעלה משנה.

13. ב"כ הנאשמים מבקשים לאשר את זימון המסמכים כבר בשלב זה. עורכת דין גרוסמן, ב"כ הנאשמים 3-4 טוענת בהקשר זה, כי הנושא עלה במהלך חקירתו הנגדית של עד התביעה מר כדורי, כי עד זה הוא האיש אשר יכול ליתן הסברים לגבי חומר זה, ועל כן, ניתן לדרוש ממר כדורי להמציא את החומר המבוקש לצורך המשך חקירתו הנגדית. הואיל ואנו נמצאים עדיין בשלב ראיות המאשימה, נטען, יש לאפשר לנאשמים להוכיח כבר עתה, ובאמצעות עדי המאשימה, את טענותיהם בעניין זה. הסנגוריה מבקשת להמציא מסמכים ונתונים אלה כבר

בשלב זה, גם כדי לאפשר לה להעלות טענותיה בנושאים אלה במסגרת הטיעון שאין להשיב על האשמה.

14. אני שותף לחששות שמעלה ב"כ המאשימה, כי בירור מלוא הסוגיות הקשורות במסמכים שהמצאתם מתבקשת בשלב זה, עשוי להביא לדחייה ניכרת בבירור המשפט. מקובל עלי גם שקיים חשש שהמסמכים שיומצאו על-ידי משרד הביטחון לא יספקו, בכל מקרה, את הסנגוריה, ותתבקש עריכתם של בירורים נוספים כדי לחלץ מתוכם את הנתונים הנוגעים למכירות חלקי הציוד התעופתי, בכלל זה הפרדת מכירות הציוד שאינו ציוד תעופתי ומכירות המערכות העיקריות, ככל שהדבר אפשרי.

15. מעבר לכך, כפי שטוען ב"כ המאשימה, נושא זה, של הצגת שאילתא 85 כדי לברר את היקפי הרכישות של הקניינים השונים, אינו נושא חדש. עניין זה עלה עוד במהלך עדותו של משיח כדורי ביום 15.7.01. כבר אז נשאל העד, האם קיימת אפשרות להמציא מידע לגבי מספר הקניינים והיקפי הקניה של ציוד תעופתי ממשרד הביטחון. העד הסביר, שניתן להמציא נתונים לגבי יחידת המכירות של משרד הביטחון (על-ידי שאילתא 85 למחשב) לגבי כלל היקפי הרכישה של כל קניין ספציפי, אך אין אפשרות לפלח את הנתונים בהתייחס לסוגי הציוד הנרכש. על רקע זה, גם אישרתי לב"כ הנאשמים, בעקבות בקשה להזמנת מסמכים לפי סעיף 108 לחסד"פ שהוגשה על ידם ביום 26.7.01, לזמן נציג של משרד הביטחון על מנת שזה ימציא מסמכים שונים, ביניהם מסמכים הנוגעים לבקשה הנוכחית, היינו, לסך המכירות, בחתך שנתי, של עודפי צה"ל לרבות עודפי חיל האוויר, ציוד תעופתי ומערכות עיקריות שנמכרו בכלל, ולכל אחת מן הנאשמות בפרט. לצורך כך, מינה מנכ"ל משרד הביטחון צוות אשר שקד על איתור המסמכים המבוקשים על-ידי ב"כ הנאשמים. מהודעת עו"ד שומרוני מיום 15.11.01 עולה, שמשרד הביטחון המציא לנאשמים טבלה אשר מסכמת את סך הקניות של החברות הנאשמות מיחידת המכירות בלבד, אך לא התקבלו שאר הנתונים המבוקשים על ידם, בכלל זה סה"כ מכירות סיב"ט. לקראת ישיבות ההוכחות שנקבעו בתיק זה בחודשים יוני ויולי 2002, טענו ב"כ הנאשמים (בישיבה מיום 10.6.02) שהם קיבלו ממשרד הביטחון תשובות חלקיות בלבד לבקשותיהם, וביקשו שלא להתחיל בשמיעת הראיות לפני שיסיימו לאסוף את כל החומר הדרוש להגנתם. בקשת הנאשמים התקבלה, בעיקרה, והוחלט שעדי המאשימה (פרט לגובי ההודעות) יעידו בישיבות שנקבעו לאחר הפגרה. עוד נקבע באותה החלטה, שאם החומר והמסמכים שהומצאו לב"כ הנאשמים על-ידי משרד הביטחון (ומצ"ח) אינם מספקים אותם, הם יוכלו לזמן את נציגי משרד הביטחון (ומצ"ח) למתן עדות בישיבה שנקבעה ליום 15.7.02. כל זה נעשה כדי לספק לנאשמים בדיוק את שהם מבקשים עתה, היינו לאפשר להם להשיג את מלוא המסמכים והמידע הנדרשים להם כדי שיוכלו לנהל את חקירת עדי המאשימה.

בעקבות החלטה זו נחקר בישיבה מיום 15.7.02 העד חיים ברזילי ממשרד הביטחון, אשר ריכז מטעם המשרד את איסוף החומר שהתבקש על-ידי ב"כ הנאשמים. בהתייחס למסמכים בהם מדובר בבקשה הנוכחית, ציין מר ברזילי בעדותו, כי משרד הביטחון סיפק לב"כ הנאשמים נתונים על סך המכירות שבוצעו על-ידי הנאשמות, הוא גם סיפק את נתוני המכירות הכוללים של חלפים תעופתיים לגבי יחידת המכירות, אך לא סיפק נתונים כאלה לגבי מכירות שהתבצעו על-ידי סיב"ט. ההסבר שניתן לכך על-ידי החשבת של סיב"ט, היה שאין אפשרות טכנית להפריד בין מכירת החלפים התעופתיים לבין מכירת הפלטפורמות האוויריות. בהעדר אפשרות כזו, הסביר העד, אין בסה"כ נתוני המכירות של סיב"ט, כדי ליתן תמונה על היקף מכירות חלפי הציד התעופתי, שהוא הנושא אשר מעניין את הנאשמים. אותו קושי קיים, עולה מהעדות, גם לגבי מכירות של תת מערכות עיקריות - מקמ"ים, מערכות שליטה ובקרה, מערכות לוחמה אלקטרוניות ואויניקה, שכדי להגיע לחלקי החילוף התעופתיים, צריך לנטרל גם אותן.

16. מאז עדותו של מר ברזילי חלפו כ - 7 חודשים. בחקירה נגדית של עד המאשימה משיח כדורי שהתקיימה בחודש פברואר השנה, חזר ועלה נושא המידע לגבי היקף המכירות הכולל של חלקי ציוד תעופתיים על-ידי משרד הביטחון (סיב"ט ויחידת המכירות). הפעם הציג עו"ד שומרוני בפני העד רשימה של כ - 60 קניינים של משרד הביטחון, שהנאשמים קיבלו, לדבריו, במסגרת חומר החקירה של מצ"ח, והא ביקש מהעד, או ממשרד הביטחון באמצעותו, לספק נתונים לגבי היקפי המכירות של יחידת המכירות וסיב"ט לקניינים אלה. לשאלתי, מדוע בקשה זו לא הועלתה על-ידי ב"כ הנאשמים במסגרת ההליכים שקוימו בעניין המצאת מסמכים ממשרד הביטחון עד היום, הסביר עו"ד שומרוני, שעד כה סברו הנאשמים שיש לקבל את סה"כ המכירות של משרד הביטחון בחטיבה אחת, ולא דווקא בהתבסס על צירוף הרכישות של הקניינים השונים. בעקבות טענת אנשי משרד הביטחון, שלא ניתן לספק נתונים אלה בניכוי מכירות הפלטפורמות העיקריות, עלתה אצל הסניגורים המחשבה, שאולי הם תוקפים את העניין מכיוון לא נכון, ויש לבקש את הנתונים בהתייחס לכל אחד מקנייני הציוד התעופתי בנפרד. מה גם שהסניגורים מצאו בחומר החקירה של מצ"ח שהומצא להם מסמך המפרט שמות של 43 קניינים, לרבות נתחי השוק שלהם, ולאלה הוסיפו הנאשמים 16 קניינים המוכרים להם. חומר החקירה של מצ"ח, שגם המצאתו שימשה עילה לדחיות ארוכות מאוד בניהול המשפט, הומצא לב"כ הנאשמים בסביבות אמצע שנת 2002, היינו לפני כ - 9 חודשים.

17. אציין כבר עתה, שלא ברור לי כיצד ניתן להתגבר על הקושי הכרוך בניפוי המכירות של מערכות עיקריות על-ידי המצאת שמו הקניינים, שהרי ייתכן שגם קניינים אלה רכשו מערכות עיקריות.

מעבר לכך, יש להזכיר שבשלב זה איננו מצויים בפרשת ההגנה, אלא בפרשת ראיות התביעה. משמע, לא ניתן, בהעדר הסכמה, להציג את המסמכים והנתונים שיומצאו על-ידי משרד הביטחון כראיה, אלא אם אלה יאושרו על-ידי העד כדורי מידיעתו. על פי עדותו של מר כדורי, עולה שלא יהא בידו, בכל מקרה, לאשר מידיעתו את הנתונים הנוגעים לסיב"ט.

18. עולה מכל האמור, ראשית, שקיים ספק אם בנתונים שיומצאו על-ידי משרד הביטחון בשלב זה יהא כדי לקדם באופן ממשי את הגנתם של הנאשמים. סביר גם להניח שהחומר שיומצא יצריך בירורים ועיבודים נוספים של הנתונים, ועריכתם של כל אלה תארך זמן והיא עשויה להביא לדחייה משמעותית נוספת בניהול המשפט. שנית, מדובר בבדיקות שהצורך בעריכתן היה ידוע להגנה מזה זמן רב, הטכניקה של הגשת שאילתא 85 הייתה ידועה גם היא לב"כ הנאשמים עוד מחודש יולי 2001, המידע בדבר שמות הקניינים שאותם מבקשים הסניגורים לבדוק היה בידי הנאשמים מאז הומצא להם חומר החקירה של מצ"ח, היינו עוד בחודש מאי או יוני 2002. רשימה חלקית של שמות הקניינים הומצאה לב"כ הנאשמים גם על-ידי חיים ברזילי וחלק משמות הקניינים היו גם ידועים לנאשמים עצמם. לנאשמים גם התאפשר, זה מכבר, לזמן עד ממשד הביטחון כדי שזה ימציא את כל המסמכים והנתונים המבוקשים על מנת שיוכלו לעשות בהם שימוש במהלך חקירתם של עדי המאשימה, והם לא ניצלו את הדבר לצורך המצאת המסמכים שהמצאתם נדרשת עתה. מעבר לכל אלה, אני סבור שדחיית הצגתם של המסמכים האמורים לשלב ההגנה לא תפגע, בהגנתם של הנאשמים. ככל שיתעורר צורך, בעקבות הצגת המסמכים במסגרת פרשת ראיות ההגנה, לזמן פעם נוספת את עדי התביעה, הפעם כעדי הגנה, ניתן לנקוט, בעקרון, גם בהליך כזה.

19. חרף האמור אני מוכן, גם במהלך פרשת ראיות המאשימה, להורות על המצאת המסמכים המבוקשים על-ידי ב"כ הנאשמים, ובלבד שהדבר לא יביא לדחייה משמעותית נוספת בשמיעת המשפט. לאור כך אני מורה למשרד הביטחון להמציא לבית המשפט, לישיבה הקבועה ביום 24.2.03, את המסמכים המבוקשים, כולל פלטי מחשב, ביחס להיקפי הרכישות של הקניינים הנקובים במסמך שהומצא לעד משיח כדורי במהלך חקירתו, מיחידת המכירות ומסיב"ט, תוך פיצול המכירות, ככל שהדבר אפשרי, בין מכירות חלקי חילוף תעופתיים לבין מכירות של ציוד מסוג אחר, בכלל זה מערכות עיקריות, וזאת לגבי השנים 89-95.

עו"ד גושן מתבקש להמציא לבית המשפט את מספר הפקסימיליה של מר חיים ברזילי, והמזכירות תמציא למר בריזלי נוסח של צו פורמאלי שיוכן על פי החלטה זו. מר ברזילי, או כל ממלא תפקיד אחר במשרד הביטחון עליו יוטל למלא דרישה זו, מתבקש להודיע לבית המשפט בחוזר האם יש ביכולתו של המשרד למלא אחר הצו עד למועד זה.

20. הסנגוריה מבקשת, בנוסף, לקבל מהעד כדורי את המחברת שבה הוא נהג לרשום מספרי טלפון של אנשים עמם הוא עמד בקשר במסגרת עבודתו, כדי לעמוד גם בדרך זו על זהותם של הקניינים של חלקי חילוף תעופתיים. כל זה, כדי לעמוד על נתח השוק של הנאשמים. עו"ד שומרוני ביקש בהקשר זה לקבל אישור להיפגש עם העד כדי לקבל עותק צילומי של המחברת תוך שהוא מסכים, שהעד יהא רשאי למחוק מהמחברת את המספרים האישיים. כך הוא מבקש, כדי לעקוף את מנהל היחידה של מר כדורי, שלטענתו לא עשה את הנדרש כדי לספק את דרישות הנאשמים להמצאת חומר מסמכים בעבר.

21. ב"כ המאשימה מתנגד לבקשה זו. לדבריו, קיים ספק אם מחברת זו, הכוללת כל מיני מספרי טלפונים, לאו דווקא מספרי טלפון של קנייני חלקי חילוף תעופתיים, תביא תועלת כלשהי ואם יהא בה כדי לקדם באופן יעיל את המשפט.

22. גם כאן, קיים בעיני ספק לגבי תרומתה של אותה מחברת, אם תמצא, לביסוס הגנתם של הנאשמים במשפט. עם זה ולמען הסר ספק, אני מאשר גם בנושא זה חקירה נוספת של הסנגוריה את העד משיח כדורי בעניין זה בישיבה הקבועה ליום 24.2.03. אשר לבקשתו של עו"ד שומרוני, להיפגש עם העד ולעין במחברת קודם לישיבה זו, הואיל ומדובר (בשלב זה) בעד תביעה, לא ניתן לאשר מהלך כזה ללא הסכמת המאשימה. ב"כ המאשימה מתבקש להודיע למר כדורי שעליו להתייבב לצורך כך לישיבה הקבועה ליום 24.2.03. גם כאן אני מציע לצדדים, כדי לחסוך בזמן שיפוטי, להגיע להסדר, לפיו יתאפשר לשנית הצדדים לעיין באותה מחברת קודם לישיבת בית המשפט.

ניתנה היום, י"ד באדר א' תשס"ג (16 בפברואר 2003), בהעדר ב"כ הצדדים.

המזכירות תמציא העתק ההחלטה לב"כ הצדדים בפקסימיליה.

י' עדיאל, שופט